

ПАМ'ЯТІ В.В. МЕДВЕДЕВА

1 березня 2021 р. на 82-му році пішов із життя видатний вчений-ґрунтознавець зі світовим іменем, доктор біологічних наук, професор, академік НААН, заслужений діяч науки і техніки України Віталій Володимирович Медведєв.

Народився В.В. Медведєв 7 грудня 1939 р. у м. Харкові. З 1958 р. вся його діяльність була пов'язана з Інститутом ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського. Працював старшим техніком (1958–1964), науковим співробітником (1964–1966), старшим науковим співробітником (1969–1973), завідувачем лабораторії (1973–1996), заступником директора з наукової роботи (1982–1997), директором (1997–2004), з 2004 р. — головним науковим співробітником лабораторії геофізики ґрунтів.

Віталій Володимирович вищу освіту здобув у Харківському сільськогосподарському інституті імені В.В. Докучаєва (1965) і, закінчивши аспірантуру при Інституті ґрунтознавства (1966–1969), захистив кандидатську дисертацію на тему: «Особливості макро- і мікроструктури чорноземних і темно-каштанових ґрунтів УРСР у зв'язку з їхньою мікробудовою та водно-фізичними властивостями», у 1982 р. — докторську на тему: «Теоретичні та прикладні основи оптимізації фізичних властивостей чорноземів» за спеціальністю «ґрунтознавство» (біологічні

науки). У 1990 р. В.В. Медведєву було присвоєно вчене звання професора, 1993 р. — обрано академіком УААН, у 1997 р. він був удостоєний звання заслуженого діяча науки і техніки України.

Віталій Володимирович — засновник нового напрямку в агрофізиці, що базується на оптимізації властивостей ґрунту, і розробник моделі оптимального кореневої шару ґрунту. На її основі було розроблено агрономічні вимоги до технічних засобів обробітки ґрунту, і підходи до конструкції сільгоспмашин і способів їх застосування для збереження родючості ґрунту. Результати цих досліджень узагальнено в його першій науковій монографії «Оптимізація фізических свойств черноземов» (1988), яку відзначено Премією імені В.Р. Вільямса.

Важливим вкладом В.В. Медведєва в аграрну науку України було розгорнуте дослідження щодо картографо-аналітичного

оцінювання придатності ґрунтів і природних умов України для вирощування основних сільськогосподарських культур з метою розміщення їх на землях, що оптимально відповідають їх потребам.

Істотним є внесок Віталія Володимировича в узагальнення, систематизацію та картографічне відображення в географічному просторі України всієї набутої в ґрунтознавстві інформації про гранулометричний склад, структуру, щільність, будову, твердість і водно-фізичні властивості ґрунтів. Кожній із цих основних фізичних характеристик ґрунту дано вичерпну оцінку в окремій книзі вченого.

В.В. Медведєв — автор інноваційних підходів, серед яких найпомітнішими є моніторинг ґрунтів, комплексний (що поєднує ґрунт, клімат і агропростір) метод бонітування, теоретичне обґрунтування мінімізації механічного навантаження на ґрунт, і зокрема нульового і точного обробітки, спеціальний вид агроґрунтового районування (ґрунтового-технологічне) та методологія агрокологічного оцінювання агроінвестиційної привабливості ґрунтового покриву України.

Ідеї В.В. Медведєва покладено в основу Стратегії збалансованого використання, відтворення й управління ґрунтовими ресурсами України (2012) — фундаментальної колективної праці багатьох українських вчених. Значною є частка його пропозицій до створення

державних законів, законодавчих і нормативних актів на підтримку стану та статусу українських ґрунтів.

Усім аспектам ґрунтознавства та найактуальнішим питанням у землеробстві, агроекології, землеробській механіці та інших науках присвячено 38 фундаментальних монографій, виданих в Україні і за кордоном, і 6 підручників для вищої школи. В.В. Медведєв опублікував понад 1000 наукових праць, зокрема статті в українських і зарубіжних наукових журналах, науково-виробничі рекомендації, програмні, методологічні, нормативні та методичні документи, спрямовані на розвиток вітчизняної сільськогосподарської науки, а також 28 патентів на винаходи.

Перелік основних наукових публікацій вченого подано в спеціальному виданні — «Віталій Володимирович Медведєв. Бібліографія» (2004).

Наукова школа академіка В.В. Медведєва налічує десятки його учнів і послідовників. Він підготував 26 кандидатів і 3-х докторів наук.

На посаді Генерального секретаря Українського товариства ґрунтознавців та агрохіміків (1998–2006) В.В. Медведєв чимало зробив для підвищення ролі ґрунтознавства в суспільстві, відновлення дії програм з охорони ґрунтів, ухвалення ефективних правових і нормативних документів, активізації ґрунтоохоронної та просвітницької

діяльності громадських організацій.

Віталій Володимирович Медведєв разом із групою провідних учених-ґрунтознавців світу був ініціатором заснування «Всесвітнього дня ґрунту» (5 грудня), звернувшись з пропозицією до ООН.

В.В. Медведєв був членом редколегій наукових журналів «Почвоведение», «Агрохімія і ґрунтознавство», «BodenKunde» (Німеччина), «ISTRO-INFO» (США), рецензентом та експертом ФАО (Рим, 1998–2000), INTAS (Брюссель, 1999–2006), членом Комітету з присудження Державних премій України (1997–2011), головою експертної ради ВАК України (1992–1994), референтом Всесоюзного інституту науково-технічної інформації (1964–1982), членом Національного Комітету ЮНЕСКО «Людина і біосфера» (з 1996).

У різні часи він представляв Україну в багатьох міжнародних наукових організаціях: був президентом української філії міжнародного товариства дослідників у галузі обробітку ґрунту (ISTRO), президентом українського відділення європейського товариства з охорони ґрунтів (ESSC), віцепрезидентом Комісії з фізики ґрунтів Міжнародного союзу ґрунтознавців IUSS (1994–1998), почесним членом товариств ґрунтознавців Румунії, Польщі, Республіки Молдова.

Участь В.В. Медведєва з командою співробітників у

понад 20-ти міжнародних наукових проектах, майже 200 публікацій у зарубіжних виданнях і доповіді англійською мовою на міжнародних конференціях створили підґрунтя для формування міжнародного іміджу української ґрунтознавчої науки.

Віталій Володимирович нагороджений медаллю «За трудовою доблесть», Золотою медаллю імені В.В. Докучаєва (1990), Премією імені В.Р. Вільямса (1986), дипломом «За видатний внесок у діяльність міжнародної організації дослідників з обробітку ґрунтів», Почесною грамотою Кабінету Міністрів України (2004), Почесною Відзнакою Української академії аграрних наук (2006).

Світла пам'ять про Віталія Володимировича назавжди залишиться в серцях його колег, учнів і друзів.

Президія НААН

**Відділення
землеробства, меліорації
та механізації НААН**

**ННЦ «Інститут
ґрунтознавства
та агрохімії імені
О.Н. Соколовського»**

**Харківський національний
університет імені
В.Н. Каразіна**

**Харківський національний
аграрний університет
імені В.В. Докучаєва**

**ГО «Українське
товариство
ґрунтознавців і
агрохіміків»**